

Brüssel, 26.6.2013
COM(2013) 453 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
SOTSIAAL- JA MAJANDUSKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Täielikult elektroonilised riigihanked avaliku halduse moderniseerimiseks

1. SISSEJUHATUS

Käesolevas teatises antakse ülevaade täielikult elektrooniliste riigihangete¹ (alates elektrooniliste hanketeadete avaldamisest kuni elektrooniliste makseteni) kasutamisest ELis, nagu see on ette nähtud 2012. aasta teatises „E-hangete strateegia”². Selles esitatakse meetmed, mida EL ja liikmesriigid peaksid võtma, et saavutada üleminek täielikult elektroonilistele riigihangetele.

Riigihangete haldamine on praeguses eelarve konsolideerimise kontekstis poliitika seisukohast esmajärgulise tähtsusega. Kuna kulutused asjade, teenuste ja ehitustööde hankimisele moodustavad 19 % ELi SKPst,³ siis saab nende tõhusam haldamine **avaliku sektori kulutuste üldisele tõhususele** märkimisväärselt kaasa aidata. Praegune kriis annab liikmesriikidele võimaluse teha täiendavaid pingutusi oma **haldussüsteemis struktuurilisi muutusi**, et vähendada avaliku sektori kulutuste osakaalu oma SKPs, kasutades samal ajal säästetud vahendeid finantsvõimendusena **majanduskasvu suurendavatesse poliitikavaldkondadesse investeerimiseks**. Maailmapanga hinnangul võivad e-riigihanked kaasa tuua kokkuhoiu 6-13,5 % riigihangete kogukuludest⁴.

Tõhus avalik haldus on ELi majanduse konkurentsivõime võtmetähtsusega element. Avaliku halduse moderniseerimine oli üks komisjoni 2012. ja 2013. aasta majanduskasvu analüüsis⁵ esile toodud viiest prioriteedist. Riigihangete reform, üleminek elektroonilisele avalikule haldusele, halduskoormuse vähendamine ja suurem läbipaistvus on kõik majanduskasvu soodustavad tegurid.

Üleminek täielikult elektroonilistele riigihangetele saaks anda võimaluse märkimisväärseks kokkuhoiuks ja soodustada teatavate avaliku halduse valdkondade struktuuri ümberkorraldamist ning on majanduskasvu soodustav tegur, kuna see avab siseturu ning edendab innovatsiooni ja lihtsustamist. Samuti saaks see hõlbustada VKEdes osalemist riigihangetes, vähendades halduskoormust, suurendades läbipaistvust ärivõimaluste osas ning vähendades osalemiskulusid.

Täielikult elektroonilised riigihanked ei tähenda IT-projekti rakendamist, mis lihtsalt kordaks paberkanalipõhiseid protsesse; see on võimalus avaliku halduse töökorralduse põhjalikuks läbivaatamiseks. **Täielikult elektroonilised riigihanked on seega eespool nimetatud prioriteetide seisukohast otsustava tähtsusega ja võivad aidata kaasa strateegia „Euroopa 2020” jätkusuutliku majanduskasvu eesmärkide saavutamisele.**

E-riigihangetest saadava kasu realiseerimiseks⁶ tegi komisjon 2011. aasta lõpus osana riigihangete õigusraamistiku moderniseerimisest⁷ ettepaneku muuta elektrooniliste

¹ Täielikult elektroonilised riigihanked tähendavad elektrooniliste sidevahendite kasutamist ja tehingute elektroonilist töötlemist asjade, teenuste või ehitustööde riigihangete korraldamisel avaliku sektori organisatsioonide poolt, mille puhul kogu menetlus on alates hanketeatest kuni makseni elektrooniline.

² http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/eprocurement/strategy/COM_2012_en.pdf

³ http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/modernising_rules/public-procurement-indicators-2011_en.pdf

⁴ http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/eprocurement/conferences/speeches/robert-hunja_en.pdf

⁵ Teatised KOM(2011) 815 lõplik ja COM(2012) 750 final.

⁶ Käesolevas dokumendis peetakse e-riigihangete all silmas e-hanketeateid, elektroonilist juurdepääsu ja elektroonilist dokumentide esitamist, mis on määratletud allpool.

⁷ http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/modernising_rules/reform_proposals_en.htm

hanketeadete,⁸ hankedokumentidele elektroonilise juurdepääsu⁹ ja dokumentide elektroonilise esitamise¹⁰ etapid kohustuslikuks. Komisjon on nüüd vastu võtnud ettepaneku, mille eesmärk on muuta elektrooniliseks veel üks hankemenetluse etapp – arveldamine. Kõnealuses ettepanekus, mis on ette nähtud 2012. aasta teises ühtse turu meetmepaketis, on seatud eesmärgiks saavutada üleminek kõigi avalik-õiguslike hankijate kohustusele aktsepteerida e-arveid tähtajaks, mis on võimalikult lähedane e-riigihangete kasutuselevõtu tähtajale. See maksimeeriks kogu ELi majanduse saadavat kasu ning võimaldaks Euroopa äriühingutel ja hankijatel digitaalse ühtse turu eeliseid täielikult ära kasutada.

Riigihangete õigusraamistiku moderniseerimise ja e-arveldamise ettepanekus käsitletakse riigihangete elektrooniliseks muutmise peamisi liikumapanevaid jõudusid. Elektroonilisi makseid on juba suurel määral käsitletud ühtse euromaksete piirkonnaga (SEPA) seonduvates õigusaktides, samal ajal kui elektroonilised tellimused sõltuvad elektrooniliste kataloogide kasutuselevõtust, mis on hõlmatud riigihankeid käsitleva seadusandliku ettepanekuga. Ülejäänud protsess (elektrooniline arhiveerimine) sõltub e-arvetest, mis kinnitab vajadust tegeleda kõigepealt e-arvetega. Seega, ehkki lõplik eesmärk on viia kogu hankemenetlus alates elektroonilistest hanketeadetest kuni elektrooniliste makseteni läbi elektrooniliselt, ei ole komisjonil praeguses etapis kavas seadusandlikke ettepanekuid ülejäänud protsesside elektrooniliseks muutmiseks. Komisjon jälgib siiski edasist arengut nendes valdkondades ja võib otsustada võtta meetmeid, kui ta peab seda kasulikuks või vajalikuks.

Liikmesriikidel on täielikult elektrooniliste riigihangete rakendamisel keskne roll, kuna neil on vaja luua tegevusalased strateegiad ülemineku korraldamiseks. Enamik juba loodud strateegiaid ei sisalda tegevuskavasid, mis käsitleksid tegevusega seotud küsimusi. 22 liikmesriigist, kes on koostanud e-riigihangete strateegia, on vaid kaheksa pannud paika e-riigihangete kasutuselevõtu eesmärgid.

2. TÄIELIKULT ELEKTROONILISED RIIGIHANKED KUI AVALIKU HALDUSE MODERNISEERIMISE VAHEND

Liikmesriigid peaksid kasutama võimalust rakendada täielikult elektroonilised riigihanked, et parandada riigihangete korraldamise viisi ning, mis veelgi olulisem, et põhjalikult moderniseerida oma avaliku halduse toimimist. Kasu maksimeerimiseks on vaja strateegilist ja terviklikku lähenemisviisi, milles esitatakse asjakohane poliitiline ja õigusraamistik ning tagatakse juhtimine ja koordineerimine. Näiteks tuleb poliitikavalikute abil tagada, et ettevõtetel oleks hangetele lihtne juurdepääs. Seda oleks võimalik saavutada, avaldades kõik riigis korraldatavad riigihanked ühel veebisaidil või luues mitu omavahel ühendatud veebisaiti.

Täielikult elektroonilised riigihanked pakuvad võimalust hankemenetluse täielikuks ümberkujuendamiseks, mis võib mõjutada riigihangete (de)tsentraliseeritust liikmesriikides¹¹.

Täielikult elektroonilised riigihanked saavad parandada üldist haldustõhusust, vähendades tsükli kestust ostust makseni, vähendades halduskoormust ja parandades auditeeritavust. Need omakorda vähendavad korruptsiooni ja maksupettuste võimalusi, suurendavad andmete turvalisust ja vähendavad kohtuvaidlusi¹². Lombardia keskne hankeasutus esitas 2009. aastal

⁸ Elektrooniliste teadete avaldamine, millega kuulutatakse hanked välja.

⁹ Hankedokumentide, näiteks tehniliste kirjelduste avaldamine internetis.

¹⁰ Pakkumuste elektrooniline esitamine äriühingute poolt hankemenetluses osalemiseks.

¹¹ Praegune suundumus on tsentraliseerimise suunas, mida e-riigihangete kasutuselevõtt veelgi toetab.

¹² Saadava kasu loetelu on pikem: CO₂-heidete vähenemine, rahvusvaheliste turgude avamine jne.

hinnangu, mille kohaselt e-riigihangete kasutuselevõtt vähendas hankemenetluste kestust 26 % ja kohtuvaidlusi 88 %.

Lisaks lihtsustab menetluse elektroonilisus järelevalvet riigihangete ja seega avaliku sektori kulutuste olulise osa üle. Portugalis võimaldab riigihangete portaal Base¹³ riigihangete kulude ja mahu jälgimist ning statistika koostamist hanke liikide, äriühingute edukaks osutunud pakkumuste jms kohta.

Täielikult elektroonilistel riigihangetel võib olla ka ülekanduvaid mõjusid, sest need võivad kaasa tuua valitsemissektori teenuste ulatuslikuma elektrooniliseks muutmise, mille tulemuseks on tõhusamad, kodaniku- ja ettevõtjasõbralikumad avalikud teenused. Samuti võivad need stimuleerida innovatsiooni ja aidata kaasa Euroopa digitaalse tegevuskava¹⁴ ja e-valitsuse tegevuskava (2011–2015)¹⁵ eesmärkide saavutamisele.

E-arvete kasutuselevõtt võib ülekanduvate mõjude kaudu, nagu elektroonilised tellimused, elektroonilised maksed ja elektrooniline arhiveerimine, aidata kaasa muude hankelepingu sõlmimise järgsete protsesside automatiseerimisele. Lisaks võib kasutusele võtta elektroonilised sertifikaadid,¹⁶ mis võimaldaksid leida kõik riigihangetes nõutavad sertifikaadid elektrooniliselt ühest kohast. Hankijad ei pea enam nõudma äriühingutelt dokumente, sest need oleksid veebis kättesaadavad. Selliseid elektroonilisi sertifikaate saaksid kasutada ka teised haldusasutused peale hankijate, mis tooks kaasa lihtsustamise ja halduskoormuse vähenemise. Itaalias aitab selline süsteem äriühingutel hinnanguliselt säästa kuni 1,2 miljardit eurot aastas¹⁷. Prantsuse keske hankeasutuse (UGAP) elektrooniliste sertifikaatide kasutamine vähendas halduskulusid 35 % ja hankemenetluse kestust kuni lepingu sõlmimiseni 10 päeva võrra.

Mitmed riigid on juba alustanud täielikult elektrooniliste riigihangete rakendamist. Paremaid tulemusi on võimalik saavutada, kui õnnestub vältida paralleelsete süsteemide (elektrooniline ja paberkanal) kooseksisteerimist.

3. TÄIELIKULT ELEKTROONILISTE RIIGIHANGETE KASUTAMINE SUURENDAB VKEDE OSALEMIST RIIGIHANGETES

Enamikul VKEdel on olemas vahendid täielikult elektrooniliste riigihangete kasutamiseks, mis võimaldab neil saada nende kasutamisest kasu. Eurostati 2013. aasta andmete¹⁸ kohaselt ei olnud 2012. aastal internetiühendust ainult 4,6 %-l VKEdest.

E-arveldamine võib eelkõige vähendada arvete saatmise kulusid ja keerukust; samuti võib see automatiseerimise kaudu piirata vigu ning lihtsustab auditeerimist ja maksude kogumist. Viimane omakorda vähendab ettevõtete halduskoormust, mis rõhub rohkem VKEsid.

¹³ www.base.gov.pt

¹⁴ Euroopa digitaalse tegevuskava (KOM(2010) 245) eesmärk on suurendada e-valitsuse teenuste kasutamist ELi kodanike ja ettevõtjate poolt 2015. aastaks.

¹⁵ E-valitsuse tegevuskava 2011–2015, KOM(2010) 743.

¹⁶ Rolece Hispaanias, prantsuse talitus *e-Attestation* ja AVCP (*Autorità Vigilanza Contratti Pubblici*) äriühingu virtuaalne pass Itaalias.

¹⁷ AVCP hinnang, mis põhineb ettevõtete ja pakkumuste arvul, keskmisel osalemiste arvul ettevõtte kohta, dokumentide koostamise kuludel ja personalikuludel.

¹⁸ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/information_society/data/comprehensive_databases

Mitmed uuringud näitavad, et VKEd peavad e-riigihankeid kasulikuks¹⁹. VKEde mainitud positiivsete aspektide hulka kuuluvad kiirem juurdepääs teabele, juurdepääs suuremale andmekogumile hangete kohta ja menetluse lihtsustumine.

Riikides, kus e-riigihanked on üldlevinud tava (nt Portugal, Iirimaa), on kogemused üldiselt positiivsed. Lõuna-Koreas suurenes VKEde osalemine riigihangetes ajavahemikul 2003. aastast (mil e-riigihanked kasutusele võeti) kuni 2010. aastani 20 %.

Hoolimata neist olemuslikest eelistest tuleks võtta ELi, riiklikul ja piirkondlikul tasandil meetmeid, et lihtsustada VKEde juurdepääsu täielikult elektroonilistele riigihangetele (vt punkt 5). Eelkõige peaksid liikmesriigid edendama madalate kuludega ja kergesti kasutatavaid e-arvelduste ja e-riigihangete teenuseid eesmärgiga minimeerida mis tahes võimalikke kulusid ja keerukust.

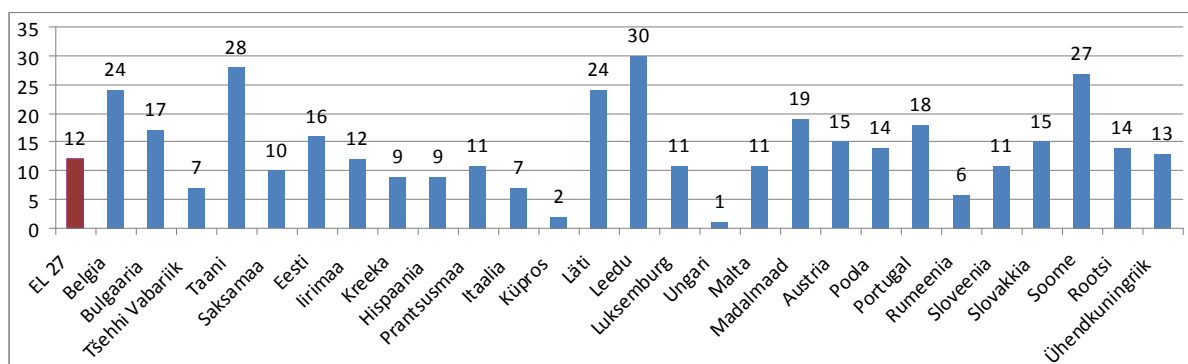
4. TÄIELIKULT ELEKTROONILISTE RIIGIHANGETE KASUTAMINE ON KÜLL VÄHENE, KUID KASVAB KIIRESTI

4.1. E-arvete kasutamise hetkeseis

Kuna e-arvete eeliseid on hakatud üha enam tunnustama, on mitmed liikmesriigid teinud algatusi nende kasutuselevõtuks. E-arvete kasutamine riigihangete puhul on praegu teataval määral kohustuslik Taanis, Rootsis ja Soomes ning muutub kohustuslikuks Austrias (föderaalset tasandil) ja Itaalias alates 2014. aastast. Madalmaad on välja töötanud portaali (Digipoort), mille kaudu saab saata e-arveid keskvalitsusele, ning praegu astutakse samme, et kaasata sellesse ka piirkondlikud ja kohalikud ametiasutused. Prantsusmaal ja Tšehhi Vabariigis võivad valitsusasutused soovi korral otsustada, et e-arved on kohustuslikud. Ka teised riigid, nagu Hispaania, Belgia, Iirimaa ja Saksamaa, on astumas samme e-arvete laiemaks kasutuselevõtuks riigihangete puhul.

Neist jõupingutustest hoolimata kasutatakse ELis riigihangete puhul e-arveid ikka veel vähe. Eurostati andmete kohaselt kasutab ametiasutustele arvete saatmiseks või neilt arvete saamiseks elektroonilisi sidevahendeid vaid 12 % ettevõtetest. Ühe teise allika kohaselt moodustavad e-arved Euroopas vaid 4–15 % kõigist saadetud ja saadud arvetest.

Ettevõtted, kes 2011. aastal saatsid ametiasutustele / said neilt nii automaatselt töötlemiseks sobivas standardstruktuuris e-arveid kui ka elektroonilisi andmeid [%] (Allikas: Eurostat)

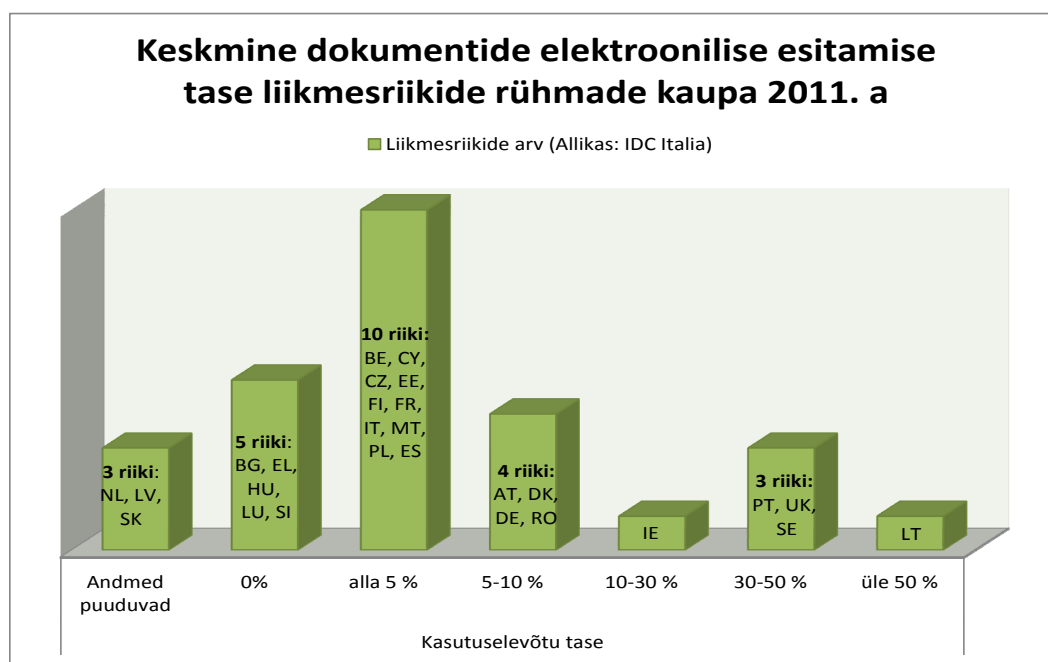
¹⁹ Portugalis tehtud üleriigiline e-riigihangete uuring (2012) näitab, et 78 % VKEdest leidis, et need suurendavad läbipaistvusest, ja 50 % leidis, et need tihendavad konkurentsi. Vt ka http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/business-environment/files/smes_access_to_public_procurement_final_report_2010_en.pdf

Lisaks on riigid, kes on teinud e-arved kohustuslikuks, seda sageli teinud oma siseriiklike e-arvelduse standardite alusel, mis ei ole enamjaolt koostalitlusvõimelised. See on süvendanud ühtse turu killustatust ja seetõttu suurendanud e-arvelduste kulusid ja keerukust piiriüleste riigihangete puhul. Võimalust saavutada kõikide sidusrühmade jaoks potentsiaalselt märkimisväärne kokkuhoid ei ole ära kasutatud.

Komisjoni 2010. aasta teatise „Elektrooniliste arvete eeliste ära kasutamine Euroopa hüvanguks”²⁰ seatakse eesmärgiks, et „2020. aastaks kasutataks Euroopas peamiselt e-arveid”, ning nähakse ette nende kasutuselevõtu suurendamise kava. Komisjon on nüüd vastu võtnud ettepaneku, mille eesmärk on teha e-arveldamine riigihangete puhul peamiseks arveldusviisiks (vt punkt 5.1).

4.2. E-riigihangete hetkeseis

Elektroonilised hanketeated ja elektrooniline juurdepääs hankedokumentidele on kogu ELis üldkättesaadavad, kuigi mõnedes liikmesriikides ei kasutata neid funktsioone kõigi menetluste ja hangete puhul. 22 liikmesriiki on teinud dokumentide elektroonilise esitamise kohustuslikuks juba ammu enne ELi õigusaktide jõustumist. Euroopa Komisjoni jaoks 2013. aastal tehtud uuringus²¹ hinnati dokumentide elektroonilise esitamise määra ELis 2011. aastal umbes 10 % -le²² (+ 13 % võrreldes 2010. aastaga).

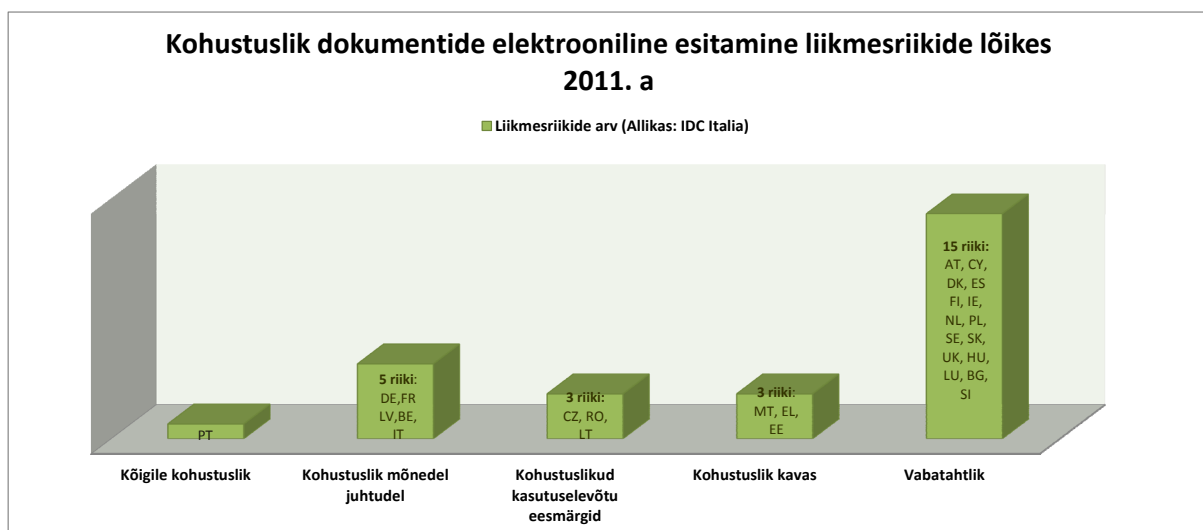

Leedu, Portugal, Rootsi ja Ühendkuningriik on teinud märkimisväärseid edusamme, kuna nende puhul oli kasutamine 2011. aastal hinnanguliselt üle 30 %. Siiski on enamikus riikides kasutamine alla 5 %, samas kui neljas liikmesriigis (Bulgaaria, Kreeka, Ungari ja Sloveenia) ei olnud dokumentide elektrooniline esitamine riigihangete puhul 2012. aastal võimalik.

²⁰ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0712:FIN:et:PDF>

²¹ Uuringu teostas IDC Italia ja Capgemini: http://ec.europa.eu/dgs/internal_market/tenders/2011-097-c/download_en.htm

²² Kasutuselevõtu hinnatakse selliste riigihangete maksumuse alusel, mille raames ettevõtjad esitasid ELis pakkumused elektrooniliselt, jagatuna riigihangete kogumaksumusega ELis.

Enamikus liikmesriikides (15) on dokumentide elektrooniline esitamine vabatahtlik. Ainult Portugal on teinud selle kohustuslikuks kõigi hankijate ja hangete puhul, kuid seda vaid teatava piirmäära ületamise korral. Viis liikmesriiki on teinud selle kohustuslikuks teatavatel juhtudel. E-riigihangete kasutamine Portugalis hoiab hinnangute kohaselt kokku 6–18 % riigihangete kogukuludest. E-riigihanked on samuti tehtud kohustuslikuks teatavates piirkondades (nt Flandria ja Lombardia). Üksikasjalike andmetega e-riigihangete kasutamise kohta riigiti on võimalik tutvuda järgmisel veebisaidil: http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/eprocurement/d2-annex-eprocurement-country-profiles-final_en.pdf

Üldiselt on riigihangete maastik väga killustatud²³ ja keeruline, hõlmates palju eri menetlusi, infotehnoloogiat ja sertifitseerimisnõudeid, samuti rakendatakse tavasid, mis ei kasuta infotehnoloogia pakutavaid võimalusi täielikult ära. E-riigihanke süsteemide kasutamise lihtsus ja nende koostalitlusvõime on peamised tegurid, mis võimaldaksid e-riigihangete ulatuslikku kasutuselevõttu ning tooksid kaasa suure säästu ja kasu.

Kasutuselevõtu suurendamiseks ja turu killustatuse ohu vähendamiseks tegi komisjon osana riigihankedirektiivide ajakohastamisest ettepaneku muuta e-riigihanked kohustuslikuks 2016. aasta keskpaigaks ning edendada nende koostalitlusvõimet. Komisjoni ettepanekut arutatakse praegu Euroopa Parlamendis ja nõukogus. Kuigi e-riigihangete rakendamise täpse tähtaja üle peetakse veel läbirääkimisi, nõustuvad kaasseadusandjad täieliku elektroonilistele riigihangetele ülemineku põhimõttega. Pärast õigusakti ettepanekut esitas komisjon teatise, millega teatati meetmetest, millega toetada e-riigihangete rakendamist ELis (meetmete rakendamise seisu kohta vt lisa). Komisjon avaldas aruande „E-riigihangete kuldraamat“, milles kirjeldatakse parimaid tavasid²⁴. Lisaks esitas komisjoni e-hankemenetluste eksperdirühm soovitusel e-riigihangete läbiviimise lihtsustamiseks, eelkõige VKEde ja piiriüleste tarnijate puhul²⁵. Mõlemad aruanded on osutumas e-riigihangete lahenduste parandamisel tõhusaks.

²³ Hankijate arv ELis jääb vahemikku 250 000 – 300 000.

²⁴ http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/e-procurement/golden-book/index_en.htm

²⁵ http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/e-procurement/expert/index_en.htm

5. EDASISED SAMMUD

Komisjoni ettepanek muuta e-hanketeated, elektrooniline juurdepääs ja elektrooniline dokumentide esitamine kohustuslikuks ning teatises „e-hangete strateegia” esitatud meetmed on oluline samm e-riigihangetest tuleneva kasu realiseerimise suunas.

Selleks et täielikult elektrooniliste riigihangete kasutuselevõtule veelgi aidata kaasa, on komisjon nüüd võtnud mitmeid meetmeid, sealhulgas seadusandlik ettepanek teha e-arveldamine riigihangete puhul pigem reegliks kui erandiks ning muud kui seadusandlikud meetmed, mille eesmärk on veelgi toetada liikmesriike täielikult elektrooniliste riigihangete rakendamisel. Neid meetmeid on kirjeldatud allpool²⁶.

5.1. E-arveldamise muutmine riigihangete puhul pigem reegliks kui erandiks

Komisjoni hinnangul, milles on ekstrapoleeritud riikide hinnanguid²⁷ saadavale kasule, võimaldaks riigihangete puhul e-arvete kasutuselevõtt kogu ELis säästa kuni 2,3 miljardit eurot.

Selle kasu realiseerimiseks võttis komisjon vastu ettepaneku, mille eesmärk on teha e-arveldamine riigihangete puhul peamiseks arvete esitamise viisiks. Ülekanduvate mõjude kaudu peaks see hõlbustama ka e-arvete kasutuselevõttu kõigi turuosaliste poolt. Valitud lähenemisviisil on kaks tahku. Esiteks tehakse ettepanek, et riiklike standardite vaheliste koostalitlusvõime probleemide kõrvaldamiseks antakse Euroopa Standardikomiteele (CEN) volitused töötada välja uus Euroopa e-arvete standard, millega standarditaks e-arves sisalduv teave, mis on hädavajalik piiriülese koostalitlusvõime võimaldamiseks ja õigusnormidele vastavuse tagamiseks. Teiseks nähakse ettepanekuga ette kohustada liikmesriikide ametiasutusi aktsepteerima e-arveid, mis vastavad uuele Euroopa standardile. Euroopa Komisjoni ettepaneku kohaselt peaks kõnealuste kohustuste jõustumise tähtaeg olema võimalikult tihedalt seotud riigihankedirektiivides ettenähtud e-riigihankealaste kohustuste tähtajaga.

See lähenemisviis e-arvetele rakendamisele annaks kõigile sidusrühmadele aega tegevusprobleemide lahendamiseks, tagades samas, et kõigis liikmesriikides oleks üleminek edukas. Komisjon kutsub liikmesriike üles käivitama nii kiiresti kui võimalik vajalikud ettevalmistustööd, et tagada nende sätete õigeaegne täitmine. Komisjon soovib, et liikmesriigid teeksid e-arved kohustuslikuks kõigile sidusrühmadele niipea, kui nad on loonud vajaliku infrastruktuuri, et hakata neist investeringutest võimalikult kiiresti kasu saama. Liikmesriigid peaksid samal ajal siiski võtma kõik vajalikud meetmed tagamaks, et see ei põhjustaks VKEdele täiendavaid kulusid ega koormust. Komisjon uurib olukorda uuesti viie aasta jooksul pärast ülemineku tähtaega, et hinnata e-arvete rakendamise suunas tehtud edusamme.

PEAMISED MEETMED:

- (1) Euroopa Parlament ja nõukogu **lepivad kokku uues õigusraamistikus, millega tehakse uue Euroopa standardiga kooskõlas olevate e-arvete aktsepteerimine kohustuslikuks.**

²⁶ Kõik käesolevas dokumendis ette pandud meetmed on kooskõlas mitmeaastase finantsraamistikuga (2007–2013) ja uue finantsraamistiku (2014–2020) ettepanekuga.

²⁷ Euroopa turujärelevalve foorumi konsulteerimise käigus Rootsi ja Taani e-arveldust käsitlevatelt riiklikelt foorumitelt saadud vastus.

5.2. Standardimise raamistik

E-arveldamist ja e-riigihankeid käsitlevad seadusandlikud ettepanekud on küll vajalik, kuid mitte piisav eeldus täielikult elektrooniliste riigihangete edukaks rakendamiseks kogu ELis. Vajalikud on ka muud kui seadusandlikud meetmed, millega toetada täielikult elektrooniliste riigihangete rakendamist. Eelkõige on vaja täiendavat standardimist, et e-arveldamist käsitlevat seadusandlikku ettepanekut oleks võimalik rakendada.

Euroopa Standardikomitee (CEN) teostab seetõttu vajaliku standardimistöö, tuginedes komisjoni antud volitusele, mis koostatakse hilisemas etapis. Volituses esitatakse loetelu miinimumnõuetest, mida standard peab sisaldama. Sellele järgneb töö, milles järgitakse Euroopa Standardikomitee tavapäraseid uute Euroopa standardite väljatöötamise menetlusi. Kuna sellise standardi saab vastu võtta üksnes tehniline komitee, otsustab Euroopa Standardikomitee, kas selle ülesande peaks enda peale võtma mõni olemasolev tehniline komitee või tuleb selleks luua uus tehniline komitee. Euroopa Standardikomitee peaks samuti jätkama oma tööd e-riigihangete alal, et lihtsustada e-riigihangete lahendusi, edendada VKEde osalemist ja parandada riigihangete järelevalvet e-riigihangete süsteemide kaudu. Komisjon jätkab selliste projektide rahastamist, mis edendavad täielikult elektrooniliste riigihangete arengut ELis, nagu e-SENS,²⁸ ning tagab Euroopa Standardikomitee asjaomase töö kaasamise kõnealusesse projekti.

Liikmesriigid peaksid edendama Euroopa Standardikomitee standardi kasutamist oma riigis, et tagada täielikult elektrooniliste riigihangete igakülgne koostalitlusvõime.

Osana mitmeaastasest finantsraamistikust tegi komisjon ettepaneku käivitada Euroopa ühendamise rahastu²⁹ programm. Selle eesmärk on toetada investeringuid piiriüleste avalike teenuste osutamiseks, sealhulgas e-riigihangeteks ja e-arveteks vajalikku infrastruktuuri, suurendades piiriüleste protsesside koostalitlusvõimet. See edendaks täielikult elektrooniliste riigihangete standardimist ka väljaspool peagi vastu võetavate õigusaktidega reguleeritavaid valdkondi ning aitaks piirata koostalitlusvõimete siseriiklike lahenduste kasutamist.

PEAMISED MEETMED:

- (2) **Euroopa Standardikomitee** teostab vajaliku standardimistöö, **mis võimaldaks rakendada e-riigihangete raames toimuvat e-arveldamist käsitlevat seadusandlikku ettepanekut**. Euroopa Standardikomitee **standardib e-riigihankeid veelgi, et lihtsustada nende kasutamist VKEde poolt**.
- (3) Euroopa Komisjon rahastab projekte, mis **edendavad koostalitlusvõimeliste e-arvete lahenduste väljatöötamist ELis (e-SENS)**.
- (4) Euroopa Komisjoni rahastab ja toetab **täielikult elektrooniliste riigihangete (sealhulgas e-arvete) infrastruktuuri arendamist** kogu Euroopas kavandatava **Euroopa ühendamise rahastu** kaudu.

²⁸ E-SENSi eesmärk on konsolideerida praeguse suuremahuliste katseprojektide tegevussuuna peamised tulemused konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogrammi raames. <http://www.esens.eu>
Toetuslepingu (praegu viimistlemisel) allkirjastamise korral saab e-SENSist ELi kaasrahastatav projekt.

²⁹ Vt KOM(2011)676, KOM(2011)665 ja COM(2013)329, 23. mai 2013.

5.3. Täielikult elektrooniliste riigihangete riiklikud strateegiad

Liikmesriigid täidavad täielikult elektrooniliste riigihangete reaalsuseks muutmisel olulist rolli. Seepärast õhutab komisjon liikmesriike koostama oma riiklikud strateegiad koos üksikasjalike tegevuskavadega, et tagada e-riigihangete ja e-arvete kasutuselevõtt riigihangete ja e-arvete direktiivides sätestatud tähtaegadeks. Nende strateegiade koostamine kujutab endast võimalust vaadata täielikult elektrooniliste riigihangete praegune keerukas struktuur (killustatud, kasutajavaenulikud ja koostalitusvõimetud lahendused) läbi, et muuta riigihanked ratsionaalsemaks ning võimaldada avaliku halduse ulatuslikumat moderniseerimist.

Kõnealuste strateegiade elluviimiseks tuleks välja töötada konkreetsed tegevuskavad, et:

- **näha ette vahe-eesmärgid** e-riigihangete ja e-arvete kasutuselevõtuks, et jälgida riigihangete ja e-arvete direktiivides sätestatud eesmärkide saavutamiseks tehtud edusamme;
- **reguleerida üleminekut**, valides strateegia, mis maksimeerib täielikult elektroonilistest riigihangetest saadavat kasu. Euroopa Komisjon **käivitab uuringu, et selgitada välja** e-riigihangete ja e-arvete **strateegiad, mis osutuvad kõige edukamaks**. Sellega toetatakse liikmesriike nende endi poliitika hindamisel;
- **edendada lihtsustamist, halduskoormuse vähendamist ning VKEde ja piiriüleste tarnijate osalemist** täielikult elektroonilistes riigihangetes, võttes arvesse kuldraamatu uuringu tulemusi ja e-hankemenetluste eksperdirühma seisukohti (vt punkti 4.2 lõpuosa);
- **edendada elektrooniliste sertifikaatide arendamist ja kasutamist**. Nende koostamisel võiks abi olla sellistest vahenditest nagu PEPPOLi³⁰ ettevõtte virtuaaltoimik³¹;
- **jälgida riigihangete kulu- ja peamisi tulemusnäitajad** (nt VKEde osalemine, täielikult elektroonilistest riigihangetest saadav kasu) riigi tasandil, kasutades e-riigihangete süsteemide loodud teavet säästu ja suurema läbipaistvuse saavutamiseks;
- **luua koolitusprogrammid** ettevõtete (eelkõige VKEde) ning hankijate jaoks, et toetada neid kogu üleminekuperioodi kestel. Liikmesriikidel on võimalik **kasutada koolituse rahastamiseks ja vajaduse korral vajaliku infrastruktuuri loomiseks struktuurifonde**. Selle võimaluse kasutamiseks peaksid nad lisama need prioriteedid tulevastesse rakenduskavadesse, mis käsitlevad struktuurifondide rakendamist ajavahemikul 2014–2020;
- **saavutada siseturu eesmärgid riiklike strateegiade raames**. Euroopa Komisjon avaldab peamised põhimõtted, millele iga e-riigihangete süsteem Euroopas peaks vastama, et see oleks kokkusobiv siseturuga. Suunistes käsitletakse selliseid küsimusi nagu lihtne juurdepääs piiriüleste tarnijate jaoks (näiteks ei tohiks e-riigihangete süsteemid sisaldada riigi omapärast tingitud andmeväljasid, mis võiksid välistada juurdepääsu välismaiste ettevõtete jaoks), lihtne juurdepääs VKEde jaoks, koostalitusvõime nõuded jne. Liikmesriigid peaksid tagama, et nende riiklikud strateegiad jõustaksid kõnealused suunised.

PEAMISED MEETMED:

³⁰ <http://www.peppol.eu/>.

³¹ http://www.peppol.eu/peppol_components/virtual-company-dossier

- (5) **Liikmesriigid koostavad täielikult elektrooniliste riigihangete jaoks riiklikud strateegiad ja üksikasjalikud tegevuskavad**, et tagada rakendamine riigihangete ja e-arvete kasutamise direktiivides ettenähtud tähtaegadeks.
- (6) Euroopa Komisjon käivitab uuringu, milles selgitatakse välja kõige edukamad e-riigihangete ja e-arvete strateegiad Euroopas.
- (7) **Liikmesriigid kaaluvad võimalust kasutada struktuurifonde koolituse rahastamiseks (eelkõige VKEdele), haldussuutlikkuse suurendamiseks ja infrastruktuuri ehitamiseks**, lisades need prioriteedid vajaduse korral oma rakenduskavadesse.
- (8) Euroopa Komisjon avaldab peamised põhimõtted, millele iga e-riigihangete süsteem Euroopas peaks vastama, et see oleks kooskõlas siseturu põhimõtetega.

5.4. Parimate tavade jagamine

Komisjon jätkab Euroopa sidusrühmade foorumi tööd seoses e-arvetega ning loob sarnase foorumi e-riigihangete jaoks. Foorumite raames määratakse kindlaks edasine standardimistöö, koordineeritakse Euroopa ja riikide algatusi ning jagatakse parimaid tavasid. Foorumid ühendavad täielikult elektrooniliste riigihangete peamised osalised: riigi tasandi poliitikakujundajad, ettevõtete esindajad / VKEde organisatsioonid, hankijad, e-riigihangete ja e-arvete lahenduste pakkujad, standardimisasutused jt.

Samuti käivitab komisjon uuringu, milles määratakse kindlaks parimad tavad selliste e-riigihangete vahendite valdkonnas nagu elektroonilised oksjonid³² ja elektroonilised kataloogid³³. Neid vahendid on mõnikord väärtarvitatud – näiteks kui elektroonilise oksjoni raames avalikustatakse pakkumused liiga varajases menetlusetapis, võivad need soodustada tarnijate vahelist kokkumängu. Uuring peaks kindlaks tegema, kuidas neid vahendeid saaks kõige paremini kasutada neist saadava kasu maksimeerimiseks.

E-riigihangete ja e-arvete valdkonnas näitab komisjon ka ise eeskuju. Nagu 2012. aasta teatises³⁴ märgitud, läheb ta 2015. aasta keskpaigaks üle täielikult elektroonilistele riigihangetele (e-hanketeated, elektrooniline juurdepääs ja elektrooniline dokumentide esitamine). Infotehnoloogiakaupade- ja teenuste puhul kasutatakse e-arveid juba alates 2009. aastast, mis on võimaldanud märkimisväärset säästu, kiirendanud menetlusi, kaotanud vajaduse andmete kodeerimise järele jne. Järk-järgult laiendab komisjon e-arvete kasutamise kohustust oma hangetele ka muudes valdkondades. Nimetatud lahendused tehakse avatud lähtekoodi kaudu liikmesriikidele kättesaadavaks, et vähendada investeerimiskulusid.

PEAMISED MEETMED:

- (9) Euroopa Komisjon jätkab Euroopa sidusrühmade foorumi tööd seoses e-arvetega. Euroopa Komisjoni loob sarnase foorumi e-riigihangete jaoks, et teha kindlaks, milline peaks olema täiendav standardimistöö, koordineerida Euroopa ja riikide algatusi ning vahetada parimaid tavasid.

³² Elektrooniline oksjon on spetsiifiline hankemenetlus, mis on täielikult elektrooniline.

³³ Elektrooniline kataloog on vahend, mille abil saab saada ja hinnata pakkumusi struktureeritud vormis, s.o kataloogina.

³⁴ Vt joonealuses märkuses 2 osutatud teatis KOM(2012)179 (lõplik).

(10) Euroopa Komisjoni algatab uuringu, milles määratakse kindlaks parimad tavad selliste e-riigihangete vahendite valdkonnas nagu elektroonilised oksjonid ja elektroonilised kataloogid.

6. KOKKUVÕTE

Täielikult elektrooniliste riigihangete pakutava tohutu kasu realiseerimiseks on hädavajalik kehtestada ELi tasandil tõhus õigusraamistik. Seepärast kutsub komisjon liikmesriike ja Euroopa Parlamenti üles, et nad võtaksid võimalikult kiiresti vastu uue ettepaneku, mis käsitleb e-riigihangetes e-arvete kasutamist; see annaks selge poliitilise signaali, et nad toetavad üleminekut e-riigihangetele. Siiski saab kasu täies ulatuses realiseerida vaid siis, kui liikmesriigid koostavad strateegiad ülemineku reguleerimiseks ja tegevusprobleemide lahendamiseks.

LISA:
TEATISE „E-RIIGIHANGETE STRATEEGIA” MEETMETE RAKENDAMISE SEIS

PEAMISED MEETMED	RAKENDAMISE SEIS
(1) Euroopa Parlament ja nõukogu lepivad kokku uues õigusraamistikus, millega nähakse ette täielik üleminek e-riigihangetele . Tähtaeg: <u>vastuvõtmine 2012. aasta lõpuks</u> .	Poleli: ettepanek on praegu arutusel Euroopa Parlamendis ja nõukogus; kompromiss võidakse saavutada 2013. aasta keskpaigaks.
(2) Vajaduse korral ühtlustab komisjon tehnilised nõuded delegeeritud õigusaktidega. Tähtaeg: <u>pärast uute direktiivide vastuvõtmist</u> .	Rakendamist pärast läbivaadatud riigihankedirektiivide vastuvõtmist.
(3) Komisjon esitab elektroonilise identifitseerimise, autentimise ja allkirjastamise kohta uue õigusraamistiku ettepaneku . Tähtaeg: <u>2012. aasta teiseks kvartaliks</u> .	Ellu viidud: ettepanek võeti vastu 4. juunil 2012 ³⁵ . Ettepanekut arutatakse Euroopa Parlamendis ja nõukogus.
(4) e-TEG (eksperdirühm) annab soovitusel parimatele tavadele vastavate e-riigihangete süsteemide edendamiseks , millega lihtsustada piiriülest juurdepääsu ja kasutamist kõigi ettevõtete jaoks. Tähtaeg: <u>2013. aasta alguseks</u> .	Ellu viidud: avaldatud on aruanne ³⁶ .
(5) Komisjon avaldab aruande e-riigihangete parimate tavade kohta ja edendab neid kogu ELis. Tähtaeg: <u>2013. aasta keskpaigaks</u> .	Ellu viidud: aruanne on avaldatud ³⁷ .
(6) Komisjon toetab alates 2012. aasta keskpaigast PEPPOLI elementide jätkusuutlikkust .	Ellu viidud: avatud PEPPOL on loodud Belgia õiguse alusel tegutseva rahvusvahelise mittetulundusühinguna ning ta jätkab oma tööd. Komisjon

³⁵ <http://europa.eu/newsroom/calendar/event/363056/commission-adopts-proposed-regulation-on-eid-and-esignature>

³⁶ http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/e-procurement/expert/index_en.htm

³⁷ http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/e-procurement/golden-book/index_en.htm

	jätkab PEPPOLi arengu toetamist ISA programmi meetmete kaudu.
PEAMISED MEETMED	RAKENDAMISE SEIS
(7) Komisjon rahastab ja toetab e-riigihangete infrastruktuuri arendamist kogu Euroopas Euroopa ühendamise rahastu kaudu. Komisjoni käivitab projektid alates 2014.-2015. aastast.	Pooleli: komisjon võttis Euroopa ühendamise rahastu asutamise ettepaneku vastu 2011. aasta lõpus ja muutis seda 2013. aasta mais; praegu arutatakse seda ettepanekut uue mitmeaastase finantsraamistiku (2014–2020) raames.
(8) Komisjon edendab struktuurifondide kasutamist, et hoogustada e-riigihangete kasutuselevõttu kogu Euroopas, nagu on sätestatud ühises strateegilises raamistikus aastateks 2014–2020.	Ellu viidud: mitmed riiklikud programmid juba sisaldavad viiteid e-riigihangetele.
(9) Komisjon viib ellu e-riigihankeid käsitleva ulatusliku teavitamisstrateegia.	Pooleli: komisjon on korraldanud üritusi: kõrgetasemeline e-riigihangete konverents (juuni 2012), e-riigihangete seminar (2012. aasta detsembris). Ta on osalenud arvukatel konverentsidel ja kasutanud teabe levitamiseks mitmesuguseid võrgustikke (nt Euroopa ettevõtlusvõrgustik).
(10) Komisjon korraldab alates 2012. aasta keskpaigast iga-aastaseid e-riigihangete konverentse.	Ellu viidud: 2012. aasta keskpaigas korraldati 350 osalejaga konverents. Teine konverents on plaanis pidada 18. septembril 2013.
(11) Komisjon paneb aluse elektroonilistele süsteemidele, millega saab riigihankekulusid jälgida reaalsajas. Tähtaeg: 2013. aasta keskpaigaks.	Pooleli: Euroopa Komisjon tellis uuringu, mis viiakse lõpule 2013. aasta keskpaigaks.
(12) Komisjon avaldab e-riigihangete aastaaruande. Tähtaeg: esimene aruanne avaldatakse 2013. aasta keskpaigaks.	Ellu viidud: Vt teatise punkt 4.
(13) Komisjon läheb täielikult e-riigihangetele üle 2015. aasta keskpaigaks (üks aasta enne liikmesriikide tähtaega).	Pooleli: elektroonilised hanketeated ja elektrooniline dokumentidele juurdepääs toimivad. Dokumentide elektrooniline esitamine jõuab 2013. aasta keskpaigaks katsetappi.

PEAMISED MEETMED	RAKENDAMISE SEIS
(14) Investeeringiskulude vähendamiseks teeb komisjon oma e-riigihangete lahendused kättesaadavaks oma infrastruktuuri loovatele liikmesriikidele.	Poleli: Belgia võttis kasutusele komisjoni e-riigihangete süsteemi e-Prior. Norra ja Iirimaa katsetavad praegu e-PRIORit.
(15) Komisjon edendab rahvusvahelist reguleerimisalast dialoogi avatud e-riigihankesüsteemide üle ning jälgib aktiivselt rahvusvahelist standardimistööd selles valdkonnas.	Poleli: alustatud on dialoogi Ameerika Ühendriikide, Hiina ja ÜRO allasutusega UN/CEFACT ³⁸ .